

Dzīve tuvplānā

Iedzīvotāju skaits Brīvēzemnieku pagastā

- 2000. g. – 1406
- 2019. g. – 843

Kopš 2000. gada piedzimuši 178 cilvēki, miruši 265. Uz citu dzīvesvietu Latvijā pārcēlušies 475, uz ārzemēm – 154, no citas dzīvesvietas Latvijā Brīvēzemnieku pagastā ieradusies 153, bet no ārzemēm uz šejieni nav atbraucis nevienš.

(No Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes)

Gan agrāk, gan tagad Lācīšos tiek galā saviem spēkiem

Brīvēzemnieku pagasta Lācīšos saimnieko Antra un Vladimirs BASLIKI. Saimniecību, kas Ulmaņlaikos Puikules apriņķī bijusi lielākā, viņi pārņēmuši no Antras mammas, līdz tam ģimene dzīvojuši un strādājuši Alojā. Nu jau abi ir pensionāri un rūpējas par vairākiem gaļas liellopiem. Papildus tiek turēta arī piena gotiņa, lai būtu piens pašu lietošanai. Visi trīs bērni jau projām savās dzīvēs (dēls Norvēģijā, viena meita Staiceļē, otra Valmierā), sagādīts tikpat mazbērnu. – Kamēr veselība atļaus un jaudāsīm, tikmēr te strādāsīm. Tehnika mums ir, sienu varam paši savākt, – sarunbiedri skaidro. Jautāti, ko viņiem devusi būsna Alojā novadā, abi atbilda: – Zēmiņus tas neietekmē. Tāpat jau bija arī rajona laikos. Un nekā nav mainījies. Vienalga, būsīm klāt Limbažiem, Salacgrīvai vai kaut kam citam, nekā labāks jau nebūs. Kopumā ar dzīvi pagastā Basliki ir apmierināti. Vienīgā sāpe ir piebraucamais ceļš no lielā ceļa Puikule–Urģa. Lai arī M. Andersona un A. Bērziņa valdīšanas laikā tas kā pašvaldībai piederošs gan greiderēts, gan ziemā šķūrēts, līdzot to greiderēt arī esošajai pagasta pārvaldei, saņemusi atbildi, ka tas tomēr privāts un pagastam gar to nav daļas.

Brīvēzemnieku pagasta pārvaldes vadītāja Dace Tauriņa (priekšplānā) kopā ar Puikules bibliotēkas vadītāju Ingu Zarecku, tautas nama vadītāju Ziedīti Jirģensoni un sociālo rehabilitētāju Gunu Bromu

Brīvēzemnieku pagasta pārvaldē tiekots ar tās vadītāju Daci TAURINU, sekretāri Guntru MAURINU, sociālo rehabilitētāju Gunu BROMU, Puikules tautas nama un bibliotēkas vadītājiem Ziedīti JIRĢENSONI un Ingu ZARECKU. Dace, pati būdama no Viļķenes puses, Brīvēzemnieku pagastā sāka strādāt pirms 11 gadiem kā sociālā darbiniece, bet kā pagasta pārvaldniecei viņai šis ir trešais gads. – Šis desmit gadu laiks esošajā administratīvajā iedalījumā Brīvēzemnieku pagastam bijis skarbs, – atzīst pagasta pārvaldniece. Slēgta Puikules

amatskola, šogad arī bērnu ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas centrs Zīles. – Ir sāpīgi, pat ja saprotams, ka nav ekonomiski, tādēļ tam nav nākotnes. Jebkas, ko likvidē, ir zaudējums šai vietai, jo tie ir gan cilvēki, kas tur strādāja, gan ēkas, kurās kaut kas ieguldīts. Šobrīd nav skaidrs, kas notiks ar Ozolmuižas pamatskolu, pils un kādreizējās arodvidusskolas kompleksu. Daļa ēku atdota atpakaļ valstij (pagasta pārvalde ir tikai apsaimniekotājs), kas atsevišķas ēkas ir pārdevusi un dažās iekārtotas darbīnīcas. Ir bijušas dažādas vīzijas,

uzņēmējdarbību, rosās savā saimniecībā, un visiem, kuri kustas un dara: – Lepojos ar mūsu iedzīvotājiem. Cilvēks ir pats svarīgākais. Ja viņu nav, nav jēgas arī pašvaldībai. Pagasta vadītāja vērtē, ka viņai bijuši labi priekšgājēji – Mārtiņš Andersons un Arvids Bērziņš, tādēļ pagastā vēl lielākoties ir labā stāvoklī un šobrīd nepieciešams mazāk ieguldīt to uzturēšanā. Nupat sāka grants ceļa Sīlnieki–Jaunpurīti pārbūve. Esot novadā, ar pašvaldības un Eiropas strukturfondā atbalstu sakārtota tīdenssaimniecība Ozolmuižā, Puikules stacijā un Puikulē. Uz gal-

Vienīgās skolas nākotne rādās bēdīga

Ozolmuižas pamatskolas direktore Jūta CIRCENE novērtē novada pašvaldības atbalstu mācību darba organizēšanā

Darbs jāmeklē ārpus dzīvesvietas

Ceļā uz veikalu Ozolmuižā sastopu iedzīvotāju Zandu PEIPU. Bode šeit esot vienīgā vieta, kur uzziņāt jaunumus. Sarunbiedre strādā Pociemā, uz darbu ārpus dzīvesvietas nākas braukt visai ģimenei, jo ciematā tādu iespēju trūkst. Viņa zina par daudz Ozolmuižas iedzīvotāju vēlmi pievienoties Kocēnu novadam, bet atgādina, ka jebkurā veidojumā – pie Limbažiem vai Kocēniem – ciemats paliek nomale, tāpat kā tas ir tagad, Alojā novadā esot. – Kā būs, tā būs. Tik daudz ēku pēc arodvidusskolas, kurā pati mācījās, un bērnu nama slēgšanas tagad tiek

– Man tās reformas jau ir apnikušas. Nevienā no tām neredzu labumu cilvēkiem, – teic Ozolmuižas pamatskolas direktore Jūta CIRCENE. Arī skolā gaidāmas pārmaiņas – nākamgad jāievieš kompetenču izglītība, bet par to ir daudz neskaidrību. – Šobrīd valstī ir tendence iztuktot laukus, domājot tikai par atfīšanās centriem. Bet jāatīsta arī visa pārējā teritorija, lai tā šiem centriem tiek līdzī, – uzskata sarunbiedre.

Ozolmuižas pamatskolā, ko apmeklē gan vietējie bērni, gan audzēkņi no citām apdzīvotām vietām pagastā, tāpat no Alojās un Salacgrīvas, šobrīd mācās 38 skolēni. Pirmskolu apmeklē pieci mazuļi. Ar dažādām slodzēm te strādā 16 skolotāji un četri atbalsta personāla darbinieki. No deviņām klasēm skolā iztrūkst 6., jo bērnu nama slēgšanas dēļ tajā palikušā meitene pārgāja mācīties uz Dikļiem. Mācību stundas notiek gan klasēm atsevišķi, gan apvienoti. – Paldies pedagogiem, ka viņi šeit strādā! Kā izglītības iestādes vadītāja par Alojās novadu neko sliktu nevaru sacīt. Esam vienīgā skola pagastā, turklāt īstenojam ie-

klājušo izglītību bērniem ar vieglas garīgās attīstības traucējumiem, novada pašvaldība iespēju robežās palīdz nodrošināt mācību darbu. Tiek piešķirti arī papildlīdzekļi skolas bibliotēkai grāmatu iegādei, jo tā apkalpo ne vien skolēnus, bet visus Ozolmuižas iedzīvotājus. Materiālā ziņā esam diezgan nodrošināti – informātikas kabinetā ir deviņi datori, ko daudz izmanto, tāpat katrā klasē, arī bērnudārzā, ir dators. Vairākās mācību telpās ir pa projektoram. Ir arī divas interaktīvās tāfeles, – stāsta J. CIRCENE. Iestādes telpās mēģina vietējie pašdarbības kolektīvi, tāpat var izmantot sporta zāli.

Domājot par skolas nākotni, direktore atzīst, ka tā izskatās ļoti bēdīga. Ja izglītības iestādi nenolikvidē jau nākamajā gadā, tad līdz 2023. gadam pamatskola vēl varot izdzīvot. Ilgāk ne, jo jaunākajās klasēs ir mazāk skolēnu nekā vecākajās. Arī nākamajā mācību gadā skolas gaitas sāksot, augstākais, divi bērni. – Ja šeit vairs nebūs skola, apkaime iztukšosies vēl vairāk. Jau tā daudzi atgājuši projām, – paredz J. CIRCENE.

Zanda Peipa cer, ka, par spīti iecerētajām teritoriālajām pārmaiņām, dzīvība Ozolmuižā saglabāsies

postā, bet vēl tās var saglabāt. Cerams, ka kāds izdomās, ko ar tām iesākt, – pārdomās dalās Zanda.

Dzīve Ozolmuižā Z. Peipai patīk. Pamanījusi, ka uz šejieni dzīvot pārcēlušās arī dažas jaunas ģimenes, dzimst mazuļi, arī dvīņi. Jautāta par nodarbēm pieaugušajiem šaipusē, viņa min bezmaksas vingrošanu, iespēju apmeklēt sporta zāli, dziedāt sieviešu vokālajā ansambļī Sonus, kurā pati piedalās, vai deļot vidējās paaudzes deju kolektīvā Ozoli. Darbojas arī vietējais pensionāru klubs Vecie ozoli.

Brīvēzemnieku pagastam vairāk ņemts nevis dots

ko diemžēl nav varēts īstenot. Tāpat ir neskaidrības ar Puikules bērnudārzā. Izstrādāts tehniskais projekts, lai izremontētu telpas Puikules sabiedriskajā centrā (tas savulaik celts kā bērnudārzs), kur atrodas gan pagasta pārvalde, gan bibliotēka. Alojās novada dome tā īstenošanai gaida rindā uz aizņēmumu no Valsts kases. Tikmēr Puikules pirmskolas izglītības grupiņām pagaidu mājvieta rasta Vilzēnos, lai arī pārvaldniece lūgusi vēl kādu laiku tās atstāt muižā, kur tās bija līdz šim. No bērnudārznīkiem tikai dažā aizgāja uz Vilzēniem, pārējie devušies uz Limbažiem un Pociemu. – Loti ceru, ka izdosies šo projektu realizēt. Puikulē ir daudz jaundzimušo. No Alojās novada pagastiem mūsējā vienmēr ir laba dzimstība, – teic D. Tauriņa. Viņa priecājas gan par jaunajām ģimenēm un bērniem, gan ikvienu, kurš pagastā sāk kaut nelielu

uzņēmējdarbību, rosās savā saimniecībā, un visiem, kuri kustas un dara: – Lepojos ar mūsu iedzīvotājiem. Cilvēks ir pats svarīgākais. Ja viņu nav, nav jēgas arī pašvaldībai. Pagasta vadītāja vērtē, ka viņai bijuši labi priekšgājēji – Mārtiņš Andersons un Arvids Bērziņš, tādēļ pagastā vēl lielākoties ir labā stāvoklī un šobrīd nepieciešams mazāk ieguldīt to uzturēšanā. Nupat sāka grants ceļa Sīlnieki–Jaunpurīti pārbūve. Esot novadā, ar pašvaldības un Eiropas strukturfondā atbalstu sakārtota tīdenssaimniecība Ozolmuižā, Puikules stacijā un Puikulē. Uz gal-

venajām Puikules ielām un Ozolmuižā rekonstruēts apgaismojums, Puikulē asfaltētas centra ielas, paveikti vēl citi darbi. Pārvaldniece secina, ka varbūt nav izdarītas lielas lietas, bet tas, kas svarīgs vietējiem iedzīvotājiem, piemēram, daudzdzīvokļu mājās (divām pērn un tikpat šogad) Puikules stacijā nomainīti logi un durvis koplietošanas telpās. Daudzas lietas gan pārvalde nespēj paveikt, patiesību sakot – nedrīkst, teiksim, privātmājai uzlikt jaunu jumtu vai sakārtot valsts ceļu. Bet reizēm iedzīvotāji to nevēlas saprast.

Starp Puikuli un Ozolmuižu, kas jūtas kā atsevišķa daļa no pagasta, ir paliels atšķirības rasta Vilzēnos, lai arī pagastam ir svarīga, un D. Tauriņa cenšas šo robežu nojaukt, jo redz pagastu kopumā. Viņa zina, ka daļa Ozolmuižas iedzīvotāju vēlas apvienoties ar Dikļu pagastu Kocēnu novadā. Un tas arī saprotams, jo tā teritorija jumtu tuvāk un sasniedzamāka (līdz turieni 6 km, līdz Puikulei – 15). G. Broma piebilst, ka ļoti sāpīgs trieciens vietējiem bijis doktorāta likvidēšana Ozolmuižā. Kā nekā tur bija reģistrējusies 260 cilvēku. Ģimenes ārsts tagad pieejams tikai Puikulē, uz kurieni, tāpat kā Alojā, sabiedriskais transports no Ozolmuižas nekurš. Ja iedzīvotājiem pie ārsta Puikulē nav iespējams nokļūt, viņus izvadā sociālā dienesta vai pagasta pārvaldes auto. I. Zarecka teic, ka bibliotēkas lasītāji ir arī Ozolmuižā, uz kurieni grāmatas nogādā ar pastniecības vai sociālā dienesta darbinieku palīdzību. D. Tauriņa skaidro, ka būtu vieglāk strādāt un kaut ko vairāk attīstīt šajā ciematā, ja Ozolmuižā būtu vietējais līderis no sabiedrības vidus, ar ko sadarboties. Tāda kādreiz bija pamatskolas pārstāve Ilona Dārziņa. Dace cer, ka tur atkal sarosīsies pagaidām pieklusušais pensionāru klubs Vecie ozoli.

Pārvaldniece savā amatā jūt, ka novada vadība ar viņu rēķinās, prasa viedokli par vienu vai otru jautājumu. – Nezinu, kā būs, nonākot lielākā „kombainā”, – viņa spriec. – Arī iestāžu vadītājiem ir brīvas rokas,

varam paši plānot, darīt. Esmu dzirdējusi, ka citur tā gluži nenotiek, – piebilst Z. Jirģensone. Bibliotēkai ir cieša sadarbība ar Limbažiem un turienes Galveno bibliotēku, kas organizē bibliotekāru apmācību, seminārus un citas kopējas aktivitātes. G. Broma atminas, ka, sākot strādāt sociālajā darbā, Limbažos bijusi apmācība, rīkoti kursi. Nu tādi jāmeklē Rīgā. Ja esošie novadi apvienotos lielākos, kurš, iespējams, atkal varētu rīkot šaipusē. Domājot par iecerēto administratīvi teritoriālo reformu, sarunbiedres secina, ka ir pārāk liela neziņa. G. Broma prāto, ka izmaiņas, visticamāk, skars vadību un iestāžu vadītājus. Vienkāršajam darbiniekam ritēs ierasta darbdarība, jo, piemēram, sociālo jautājumu mazāk nekā būs. G. Mauriņa secina, ka Brīvēzemnieku pagasts ir palīks nomale, – vienalga, pie Limbažiem vai kā citādi. – Nezinu, vai šeit uz vietas līdz ar reformu kaut kas mainīsies, jo neesam te daudz palikuši. Nav jau vairs ko samazināt, varbūt tikai kādas personālijas mainīsies. Nav bail par izmaiņām, tikai nevelos, lai būtu kā Vecatē, kur pagasta pārvalde tik ļoti „nomazināta”, ka rodas pamestības sajūta. Tāda atlieksme iznīcina to vietu, – uzskata D. Tauriņa.

Dienas izskaņā, atgriezties pagasta pārvaldē, satieku arī puikulieti, Alojās novada sporta skolas direktora vietnieci Inetu VLADIMIROVU, kura, ja nepieciešams, palīdz sportisko aktivitāšu rīkošanā arī Brīvēzemnieku pagastā. Sarunbiedre secina, ka maziem novadiem pastāvēt ir grūti, tādēļ apvienošanās pat būtu nepieciešama, vienalga – ar Limbažiem, kā to paredz teritoriālās reformas projekts, vai, kā daļa iedzīvotāju vēlētos, ar Valmieras pusi. Galvenais, lai iestādes varētu turpināt darbu. Tiesa apvienošanai jābūt kārtīgi izplānotai, nevis saīstīgtai kā tagad, kad pašiem lēmējiem nav skaidrs, kā vienu vai otru rezultātu sasniegt. Būdam jauns cilvēks, Ineta ir gandarīta, ka arī viņas dzīvesvietā Puikulē jaunieši ir aktīvi, nāk kopā un paši kaut ko dara.

Valmieras puse Ozolmuižai ir sasniedzamāka

Ozolmuižas iedzīvotājiem Sandrai Haritonovai ir žēl, ka ciemats top arvien tukšāks un klusāks

Vienīgajā ciemata veikalā AIBE satieku pārdevēju Sandru HARITONOVU un dažus pircējus. – Uz nākotni ir drūms skaits. Nezinām, kas mūs te sagaida. Ēkas tukšas, darba nav, jauniešu nav. Arī medpunkta mums vairs nav. Pārskatāmā nākotnē raugoties, visticamāk, arī skolas vairs nebūs. Un tad jau arī veikals nevienam nebūs vajadzīgs, – uzskaita veikalniece. Viņa pauž savu un daudzu citu Ozolmuižas iedzīvotāju nostāju, ka labāk būtu pievienoties Valmieras pusei. – Tā mums ir sasniedzamāka, jo ar sabiedrisko transportu netiekam ne uz sava pagasta, ne novada centru. Medpunkts ir Puikulē. Tikai kā lai uz turieni tiekam? – jautā S. Haritonova. Viņa arī dzirdējusi, ka, piemēram, Limbažā novadā atšķirtība no Alojās ir lielāks atbalsts gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem. Domājams, tādēļ, ka tā ir lielāka pašvaldība.

– Jūtāmies pamesti. Vienmēr esam bijusi nomale, bet arodvidusskolas laikā te

vismaz bija sava “republika”. Tagad klūst arvien tukšāks un klusāks. Tie, kuri darbu sameklē ārpus Ozolmuižas, sākumā braukā, bet palēnām pārvācas projām, – viņa secina. Sandra novērtē, ka Puikules tautas nama jaunā vadītāja Ziedīte Jirģensone cenšas aptvert arī Ozolmuižu. Uz šejieni braucis amatieratētris, Lāčplēša dienā rīkots lāpu gājieni, tāpat bērniem gaidāma Ziemassvētku eglītes iedegšana. – Šajā ziņā nevaram justies atstāti novārtā. Bet paši cilvēki jau vairs negrib nekur doties laukā no mājām. Iesēdējiesies.

Ulādis ULMANIS uz Ozolmuižu pārnācis no Ainažiem, te strādā vietējā mežizstrādes firmā. Par gaidāmo reformu viņš nesatraucas. Galvenais, ka ir darbs, tādēļ ar dzīvi viņš ir apmierināts. Cits kungs pauž gan savu, gan sev zināmu iedzīvotāju neapmierinātību ar Alojās novadu: – Visu mums likvidē. Kas zina, kā tagad būs ar Ozolmuižas pamatskolu un Puikules bērnudārzā!

Muiža un pils – pagasta pērles

Vivita Vītiņa un Ramona Jirģena pie lielā saimes galda Puikules muižas sirdī – virtuvē

Kopienas centra Puikules muiža vadītāja Vivita VĪTIŅA ir īstena muižas saimniece. Pa druskai vien apmeklētājiem viņa atklāj arvien kaut ko jaunu. Nama, kas ir kā Puikules sabiedriskais centrs, durvis atvērtas visiem interesentiem. Ikdienā te darbojas rokdarbnieču pulciņš, jaunieši apmeklē sporta zāli. Kopš ēkā vairs nav pamatskolas un nu arī bērnudārza, sāks apdzīvot muižas dvēseli – virtuvi, kurā plīts ar dzīvo uguni ir vēl no muižas laikiem. Reizi mēnesī vietējie ir citi interesenti te sanāk uz kulināro nodarbību. Novembra beigās Staiceles Sporta profesionālās vidusskolas 4. kursa jaunieši šeit apguva galda kultūru. Vivita ir gandarīta, ka cilvēkiem muiža patīk un viņi to labprāt apmeklē. Viņa ir pateicīga tiem, kuri muižai atdod dažādas senatnīgas lietas, kas vēlāk tiek izmantotas ekspozīciju veidošanā, arī pasākumu noformēšanā. – Ar tiem līdzekļiem, kas mums ir, mēģinām darboties radoši. Arī rīkoto pasākumu kvalitātes līniju esam pacēlušī diezgan augstu. Cilvēku sirsnība un pateicība par tiem motivē strādāt, – skaidro V. Vītiņa.

Muižā ciemojās arī Ramona JIRĢENA no Ozolmuižas, smejoj, ka Puikule viņai ir

teju otrās mājas. – Man Ozolmuižā ir ļoti stabila sajūta, tās ir manas mājas. Un tā nezudīs, vienalga, kāda būs novadu reforma. No šejienes man ir 30 kilometri gan līdz Limbažiem un Alojā, gan darbavietai Valmierā. Pat ja Ozolmuižā nebūs skolas, dzīve neapstāsies, nekā postā neaizies ir risinājums radīsies, jo ir cilvēki, ar kuriem var ļoti labi sadarboties, – uzskata R. Jirģena. Viņa cer, ka tiks sakārtots 6 km garais zemes ceļš posms līdz Dikļiem, tādējādi Ozolmuižā varētu kļūt par Valmieras guļamrajonu. Kopā ar vēl citiem aktīvistiem R. Jirģena pirms pāris gadiem apvienojās nodibinājumā Vidzemes gastronomiskās un kulināras kultūras mantojuma fonds „Māras pīrs”. Galvenais biedrības uzsvārs ir seno ēdienu celšana saulītē, bet reizumis tā rīko pasākumus Ozolmuižas iedzīvotājiem. – Katrs savā skrejienā izdarām tik, cik varam. Mans tiešais lauciņš ir ēdienu gatavošana, konditoreja, maizes cepšana, – teic Ramona. Viņai skumji redzēt, kādā situācijā šobrīd ir Ozolmuižas pils komplekss, kas tāpat kā Puikules muiža ir pagasta pērle. Dzirdējusi, ka visas ar tā izmantošanu saistītās vīzijas apstājušās finansiālu jautājumu dēļ.

Buivas zemniekiem ciešākas saites ar Limbažiem

Solvita un Gints GINTERI Buivā aprūpē 40 slaucamo govju un tikpat teļu ganāmpulku. Saimniecējot pārdzīvotas visas piena krīzes, vienubrīd jau šķitīs, ka jāmet miers, bet nu ir mierīgāk, jo lielāks satricinājums lopkopības nozarē esot tieši gaļas lopu audzētājiem. – Nekad neesmu atbalstījis Alojās novadu, – nostāju pauž G. Ginters. Savulaik strādājis par sporta metodiķi, viņš atceras, ka rajona laikos naudas lietās, kaut Brīvēzemnieki nav liels veidojums, bijuši neatkarīgi un paši varējuši rīkoties. – Nezinu, kāpēc, bet tie, kas apvienoti Alojās novadā, savā starpā nekad nav bijuši labākie draugi. Uz novada centru dodos varbūt reizi mēnesī. Visas lietas vairāk vai mazāk man saistītas ar Limbažiem. Abi dēli mācījies Puikules pamatskolā, treniņus apmeklējusi Limbažos, bet meita jau no 1. klasītes mācās pilsētā. Kā lauksaimnieks teju visu vajadzīgo, piemēram, detaļas vai mikroelementus lopiem, arī pārku Limbažos, – uzskaita sarunbiedrs. Par to, kādu novadu reformas rezultātu gribētu sagaidīt, viņam grūti spriest. Kaut pašam rados ir godprātīgi savu darbu pildīši ierēdņi, G. Ginters uzskata, ka administratīvais aparāts Latvijā, salīdzinot ar iedzīvotāju skaitu, ir pārāk liels.

Zemnieks Gints Ginters stāsta, ka viņam lielākoties lietas kārtojamas Limbažos, ne Alojā

Saimniecība ir Buivā, bet Gints ar ģimeni dzīvo pagasta centrā. – Uz šejieni braucu kā uz darbu. Man patīk Puikule. Mums ir jauna pagasta priekšniece. Cepuri nost, kā viņa darbojas! Arī Puikules muižas vadītāja strādā labi.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts budžeta
līdzekļiem

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra